

UREDNIŠTVO
IN UPRAVNIŠTVO
JE V LJUBLJANI.

POSAMEZNE
ŠTEVILKE PO 10
VINARJEV.

NOVA DOBA

NAROČNINA ZA
CELO LETO 8 K,
ZA POL LETA 4 K,
ZA ČETRT LETA
2 K.
V LJUBLJANI S
POŠILJANJEM NA
DOM ISTE CENE.

GLASILO SLOVENSKE GOSPODARSKE STRANKE.

IZHAJA VSAKO SREDO IN SOBOTO. — ZA OZNANILA SE PLAČUJE OD TROSTOPNE PETIT-VRSTE PO 15 H, ČE SE OZNANILA TISKA ENKRAT, PO 12 H, CE SE TISKA DVAKRAT IN PO 8 H, ČE SE TISKA TRIKRAT ALI VEČKRAT. — DOPISE IZVOLITE FRANKOVATI. — ROKOPISOV NE VRAČAMO. — NA NAROCBE BREZ ISTODOBNE VPOŠILJATVE NAROČNINE SE NE OZIRAMO. — UPRAVNIŠTVU BLAGOVOLITE POŠILJATI NAROČNINE, REKLAMACIJE, OZNANILA, T. J. ADMINISTRATIVNE STVARI.

Po volitvah.

Izid volitev presenetil je samo one, ki so podcenjevali moč demokracije. V naši državi je prvi njen nastop postal sijajna njena zmaga. Enakopravnost, ki je bila dosedaj samo prazna beseda, se je tu v prvič uresničila in s tem je prišla moč v roke večine. S tem da v državi odločuje večina dosegli smo prvi, splošni uspeh proti izkoriščanju. Vsi nadaljni uspehi v tem oziru morajo naravno slediti iz tega prvega.

Pravica voliti si svoje zastopnike ali kar je isto moč odločevati o svoji usodi leži sedaj v rokah najširših mas. Sedaj gre za to v koliko pride lastna volja teh mas do veljave pri izvrševanju te pravice. Vsaj pri prvih volitvah na podlagi splošne volilne pravice, lastna volja ljudskih mas gotovo še daleko ni prišla do pravega izraza. Vršile so se še pod vplivom starega sistema, volileci so šli na volišče še večinoma pod vplivom onih, od katerih so bili do sedaj odvisni, niso še premagali svoje lastne nesamostojnosti.

Naloga prihodnje politične vzgoje je privedi vse te mase do samostojnega političnega mišljenja, privedi jih do tega, da se bodo zavedale svoje moči in da bodo samostojno odločevale o svoji usodi.

Prodrle so torej one stranke, ki so uvidele moč demokracije, in ki so se pripravljale na novo situacijo. Prodrle so stranke dela, stranke organizacije. Socialna demokracija slavi sijajno zmago, kot plačilo za njeno vstrajno, neumorno delo. Dospela je pa obenem tudi na vrhunec svoje moči nad katerega se zanjo ni moč več dvigniti. Napredovala bo sicer še z napredujočo industrijo na posameznih krajih. S tem pa, da je prenehala biti stranka brezpravnih, stranka zatirancev, potisnjena je v preteklost njena etična nadvrednost, ki jo je dvigala nad druge stranke, zgubila je s tem svojo največjo privlačno silo, svoje najboljšje agitacijsko sredstvo, zgubila je z brezpravnostjo večine pristašev ono jekleno vez, ki jo je dosedaj še vedno obvarovala preteče needinosti.

Tudi stranka krščanskih socialcev, ki bo imela v bodočem parlamentu absolutno večino, dospela je na vrhunec svoje moči. Tudi ona se je polastila dosedaj odvisnih mas, velikega števila onih, ki so sedaj stopili celo vprvo na volišče. Zmaga ni bila težka; izborna organizacija in dobra agitatorična delavnost, pogosto pa tudi gospodarsko delo, napravili so jej gladko pot. Da v njej raste število posvetnih pristašev je znano, da so pa pridobile s splošno volilno

pravico zmožnost aktivnega političnega dela one mase, ki so dosedaj stale popolnoma pod vodstvom in neporednim vplivom klerikalizma, bo situacijo v stranki v kratkem popolnoma spremenilo.

„Proč od klerikalizma“ to mora postati klic, ki se bo v stranki krščanskih socialcev vedno bolj in bolj razširjal, čimveč bo njenih dosedanjih posvetnih pristašev postajalo politično samostojno mislečih.

Kako da se bo ta proces izvršil, bode li prišlo do razpora, ali pa do bistvene spremembe v smereh in s tem do opustitve klerikalne ideje, tega sedaj ni mogoče z gotovostjo prerokovati. Gotovo je le, da ta načela in ta bojna sredstva, kakor so veljala dosedaj v tej stranki, ne morejo obstati.

Vse druge stranke v bodočem parlamentu ne bodo prišle v poštev in bodo igrale le malenkostno vlogo. Splošen poraz vseh liberalnih strank, je najsigurnejši znak njihove zastarelosti in brezpomembnosti. En sam pogled na bodoči položaj in na razvoj politike v naši državi in v drugih, pokazati mora vsakemu inteligentnemu človeku nevhvaležnost in brezmiselnost navdušenosti za to ali ono liberalno stranko. In vendar je pri nas večina naše inteligence na nogah in agituje po gostilnah in ulicah, po uradih in na privatnih stanovanjih za liberalnega kandidata, za zastopnika do skrajnosti gnilega in koruptnega našega liberalnega sistema.

Nepriзнano liberalno glasilo pa že z ostudno hinavščino izraža svoje veselje nad uspehi socialne demokracije — zaljubljeni pogledi stare koketke. Isto pot, ki so jo krenili liberalci na Dunaju in v drugih krajih že pred leti, hočejo ubrati tudi naši. Vprašanje je samo, kako veselje da napravi taka pridobitev socialno - demokratični stranki.

Na vrhuncu in edino vpoštevanja vredni ste v bodočem parlamentu le dve stranki, značilno pa je, da narodnostni moment niti pri eni niti pri drugi saj na zunaj ne pride posebno do veljave.

Prezgodaj bi pa bilo sklepati, da je to znak nazadovanja narodne ideje.

Narodnost in narodna zavednost je že krepak izraz individualnosti, in more nastopiti šele tam, kjer sploh more priti individualnost le količkaj do veljave. Brezpravnost in narodnostno navdušenje sta protislovji. Šele na gotovi socialni višini nastane ideja narodnosti. Ker je torej pridobitev splošne volilne pravice korak socialnega napredovanja, mora ta imeti za

naravno posledico povzdigo in razširjenje narodne ideje. Ta bo postala ona sila, ki bo polagoma vstvarjala nove skupine, in šele njena zmaga rodila bo stranke ne posameznih slojev, ne delavcev, ne meščanov, ne kmetov itd., temveč stranke človeške družbe, ki imajo edino toliko samostojnosti in gospodarske vsestranosti v sebi, da jim je dolgotrajen obstanek zasiguran. Narodna ideja je s tem socialnim napredkom ogromno pridobila, in posledice tega se bodo z vso sigurnostjo v kratkem pokazale.

Slovenska Gospodarska Stranka v politični borbi.

Ustanovitev Slovenske Gospodarske Stranke je, ako se izvede program, ki opravičuje njeno naznanje, za Slovence najdalekosežnejega pomena. Dočim se bojujeta obe slovenski stranki, t. j. klerikalna in liberalna za prazno fantazmagorijo, od katere nima širše ljudstvo nobene koristi, ker pomaga in vzdržuje samo nekatere voditelje in prvake na površju. Bojujejo se za prazen nič, za svoj hasek, da zadoste svojemu osebnemu pohlepu po prvi in odločilni javni besedi.

Slovensko meščanstvo, ki je tvorilo jedro in najdragocenejšo bojno četo našemu liberalizmu, je izrabljalo ljudstvo prav tako, kakor sedaj njeni politični potomci: S. L. S. Umaknil se je sramotno slovenski liberalizem na vsej črti, razen na Goriškem, kjer je sicer nastopil pod svojo bogato zastavo, a njegovi kandidati so propadli. Le eden, ki je v ožji volitvi, utegne ponesti ime slovenskega liberalizma na Dunaj. Ljubljanski mandat, ki si ga prisvoji skoro gotovo Ivan Hribar, se ne more imenovati liberalni, kajti njega kandidat je nastopil zgolj s svojo osebnostjo in se programa liberalne stranke priznati ni upal. Pravtako je z raznimi naprednimi neodvisnimi kandidaturami.

Zakaj je prišla narodno - napredna stranka do tako velike propasti? Zakaj jih drži vkup samo še osebnost in nič več program, nič več načela? Zakaj je postal njih boj tako brutalen, njih cilj terorizem najsikrajnejše vrste? Vse to je znamenje popolne notranje dezorganizacije in zunanje politične falitnosti. Fascinuje jih oseba, ker sami nezmožni pričakujejo od nje, da jim prinese nekdanjo strankarsko slavo in sijaj. In zbirajo se okrog nje krčevito le vsled tega, ker vedo, da padejo z njo tudi oni sami.

LISTEK.

Dve leti pri Čukčih in Korjakih.

Potopisna črtica. J. Enderli.

VIII.

Potovanje od Korjakov k Čukčom. — Na obalah reke Anadir. — Markova. — Lov na severne jelene.

Sredi novembra zapustimo korjaško naselbino Kamenskoje, v kateri smo prezimovali več mesecev. Tu se tudi razdeli naša ekspedicija v dva dela. Med tem ko se napravi gospod Jokelson nazaj v Evropo, jo odrinem jaz na saneh v družbi dveh rusificiranih Tuhurcev (skoraj popolnoma izumrli ljudje) proti severu. Najprej sem hotel doseči na obrežju Anadirja ležečo naselbino Markovo in potem še naprej do najsikrajnejše naselbine v teh krajih, do Marinske.

Dvanajst dni je trpela vožnja na saneh. Prevozili smo približno 900 km a le enkrat smo imeli priliko, videti človeško naselbino ob reki Penčini. Vsega vkup osem hiš s petdesetimi prebivalci, ki se žive z ribarstvom in zamenjavanjem z jelenskimi Korjaki.

Lepa je bila ta pot skozi majhne borove, smrekove in hrastove gozdove preko golih tunder, kjer ni nobene vegetacije, preko strmih gorskih parobkov in zopet skozi

ozke doline. Četrtega dne srečamo na strašno samotni tundri zakonsko dvojico iz rodu jelenskih Korjakov, ki se greje ob majhnem ognju. Njiju sin je čuval trop jelenov. Tako so potovali brez prestanka s svojo čredo naprej: zvečer razpno svoj šotor, zjutraj ga zopet podero in napravijo se naprej, kjer je kaj novega mahu lačnej čredi. Potujejo silno počasi, dostikrat napravijo v enem dnevu le 3 do 6 km, tako da je videti včasih iz novega ležišča pojemajoči dim večerajnjega ognja.

Ko zagledaš te divje, preproste ljudi sredi te samote, te mora, prihajajočega iz civilizacije in kulturne Evrope, globoko prevzeti. Navdajajo te občutki pomilovanja in sočutja. In vendar, kako srečnim in zadovoljnim se štejejo ti ljudje v svojem naravnem stanju. Hiša jim je kakor kletka. Trije štirje dnevi, ki jih prebije o priliki sejmov na enem kraju, so mu že predolgi in neutegljivo mu postane hrepenenje po prostrani planjavi in na njej se pasočih čred severnih jelenov.

Ko smo dospeli do Markove, je bil mrzab že zelo hud. Imeli smo 45°C pod ničlo. Markova je večja vas, ki šteje do 30 hiš s kakimi 300 prebivalci. Leži ob velikem, v svojem gorenjem teku z gozdovi obdani reki Anadir, ki se izliva kakih 800 km od tu v Berinško morsko ožino, ki loči Azijo od Amerike. Anadir je ravno tako bogat na ribah kakor reke Ohotskega morja. Markovčani si torej nalove lahko vsako poletje rib, kolikor jih potrebujejo. Lov

je tem večji, ker ni razen Markove in nekaj redkih čukčjskih jurt nobenega neseljence ob njej. Po zimi daje tudi lov na zajce, jelene in snežne kokoši dobro hrano. Mesa kužuharjev, kakor lisic, volkov, veveric, ledenih lisic itd. ne jedo. Na pomlad si nalove zopet ptičev, tako da je hrana v splošnem še precej raznovrstna.

Vsako leto pripelje ladja iz Vladivostoka k izlivu reke Anadir, ki je zaznamovan na zemljevidu kot Marinska pošta, pošto in najpotrebnejši proviant, ki ga pošilja deloma ruska vlada deloma pa je naročen po markovskih trgovcih.

Okrožni uradnik se pelje vsako leto ob približno istem času, kakor pričakujejo ladjo, po čolnih na reki navzdol, da sprejme v Marinski pošti poslane stvari. Kolikor jih gre na čolne, jih vzame seboj. Ta poletenski izlet trpi kake tri mesece časa. Izmed poslane moke, riža, čaja, tobaka, pušk, smodnika in svinca ter razne železnine dobe Markovčani v omejeni meri za ceno, kakor veljajo te stvari same na sebi. Oni del pošiljatelj, ki ga ni mogel vzeti okrožni uradnik na čolne, zvozi jo domačini po zimi na saneh, ki jih vlečejo psi, domov. Za transport vsakih 320 funtov prejmejo 30 rubljev, to je okrog 75 kron.

Okrajni glavar v Markovi si prizadeva po možnosti poboljšati življenske razmere prebivalcem svojega okrožja. V krajih, kjer je izročeno ljudstvo na milost in ne-

Liberalizem in naprednost jim je bila samo beseda in ne dejanje; demokratizem jim je danes samo okras, sukna in ne načelo. Beseda jim je tuja, zato tudi dejanja ne poznajo. Agitacija, vpeljana z velikimi denarnimi žrtvami, jim je edina pot, po kateri upajo na uspeh — agitacija jim je postala vse delo, in sicer ne ona s poukom in vsakdanjim političnim delom vpeljana agitacija, ampak ona na strast človeško se opirajoče razvnevanje duhov, ki demoralizuje ljudstvo in pritisne stranki sami pečat nepoštenosti na čelo.

Dobro smo spregledali ves zadnji boj, vse zadnje vzdihe liberalizma, videli smo, kako so uhajali ljudje, ki so se že zbirali drugod, zopet pod staro handerce nazaj, ker sami brez trdnih načel in brez globokega političnega naziranja, so kakor večša sledil izvoru luči, ki je mamila baš vsled tega, ker nihče ne ve, kaj se skriva za tem parabolničnim reflektorjem.

Z ničlami so delali velikanske račune, toda edino enojko zakriva največja politična prevara, ki se more zbirati nad glavo kakega moža, in zato je tudi ta račun kriv in napačen. Kriv vsled tega, ker je osnova kriva in napačen vsled tega, ker ne kaže pravega rezultata. Kajti potegnimo črto v liberalni politični knjigi, napravimo bilanso danes — in njena pasivnost je očita.

Ni treba misliti, da nam narekuje te besede sovraštvo do oseb, o katerih govorimo, ali da izvira naše mnenje iz preslabega poznanja njih stranke. Četudi so naši protivniki, vendar jim po krivici niti lasu nečemo skriviti. Ne pri nas v njih je iskati povod, da govorimo tako in ne drugače. Naš boj ne velja eni osebi, v njenem padcu še ne vidimo ubitega tistega zistema, proti kateremu se hočemo bojevati, dokler končno ne zmagamo. Kajti ta oseba ni kakor deblo, iz katerega sesajo paraziti življenjski sok: cela skupina je grozd, ki se udružuje, da varujejo drug drugega in s tem svoj lastni klikovski interes. Stroške pa plačuje ljudstvo.

Ko je premenil ministrski predsednik Gauč svoje naziranje, kako so gromeli liberalci v svojem listu. Uprav na nečuten način so ga napadali, ker je postal iz bivšega birokrata pravi demokrat. Glejte — ko so storili liberalci sami prav isto, pa je bilo vse v redu. Iz greha je nastala preko noči vrlina. Postavljali so se o priliki reorganizacije na tribuno pred pičlo število svojih somišljenikov kakor najhujši demokratje. Vso to politično komedijo je prav označil samo dr. Tavčar, ko je govoril o znani rdeči zaplati, s katero bi se napravile oguljene liberalne hlače zopet cele.

Ko se je ustanovila Slovenska Gospodarska Stranka — in priznajmo odkritosrčno: ob najbolj neugodnem času, ki je bil sploh mogoč — se je nagibal marsikdo slovenske inteligence na njeno stran. Ne tajimo, da smo se veselili vsakega delavca, ki nam je hotel pomagati pri ljudskem delu, ali prav tako odkrito izjavljamo, da nam je stokrat ljubši en strankarsko zaveden kmet kakor sto omahljivih inteligentov. Teren, ki si ga je izbrala Slov. Gosp. Stranka tudi ni tisto slovensko meščanstvo, ki išče v politiki samofrazo, osebo in šport, ampak nam je predvsem naš mali posestnik, t. j. slovenski kmet, obrtnik in mali trgovec.

V njih politični organizaciji vidimo omogočeno izvajanje našega gospodarskega programa. Smo stranka revnih slojev in v taki stranki inteligenca ne more igrati nikake vodilne in odločilne vloge, ampak zavzema v njej stankarskemu cilju podrejeno mesto. Inteligenca ki nam hoče slediti v našem delu, ne more računati na nikako korist zase, na nobene sinekure, na nikake slavnostne pojedine, na nobeno povzdigovanje v deveta nebesa. Pripadnikom iz vrst inteligentov ne moremo nuditi drugega, nego zavest, da so pomagali dvigniti blagostanje gospodarske dvige najbolj potrebnih mas slovenskega naroda.

milost dotičnega uradnika, je velike važnosti, kakšen je ta človek. Markovčani so lahko veseli, da njih načelniki (= uradniki) ne izkoriščajo svojega neodvisnega mesta v svoj lastni prid, kakor se to žal prigodi v Gišigi in Petro-pavlovsku na Kamčatki.

Življenje teh prebivalcev je tako prijetno, da bi človek kaj takega na tem samotnem severnem kraju ne pričakoval. Ne poznajo nikah telesnih štrapac, niti morališčne bóli. Dasi je podnebje tako neprijetno in zemlja tako nerodovitna, vendar je njih položaj mnogo ugodnejši nego pri ruskih kmetih. Markovčan je predvsem prost vojaške službe in vsakega davka. Kolikor potrebujejo za življenje, ni veliko in ni težko si pridobiti: treba je le dva meseca, kadar je čas za ribolov, več dela in zaloga je polna. Lesa je na izobilje, vsak si sežida lahko hiš kolikor mu drago. Lov na kožuharje mu daje bogat vir dohodkov, o katerem se ruskemu kmetu niti ne sanja. Kožuharje love na pasti in je torej le od veselja in pridnosti lovca odvisno, kako bogat je njegov plen. Prevažanje blaga od ustja Anadira do Markove daje zopet lepe rublje, za katere dobi pri trgovcu ali načelniku najpotrebnejše stvari.

Kupčevanje s Čukči mu daje poleg mesa in slanine še kože in usnje, iz katerih si napravi dobro toplo obleko. Poleg tega je vse življenje silno preprosto in enostavno. Nikogar ni, ki bi jih izkoriščal (ako so uradniki taki, kakor bi morali biti) nobenih duševnih bojov in konfliktov ne

Ljudstvo hočemo politično probuditi, da se more gospodarski organizovati. Ljudstvo nam je vse, beseda in volja posameznikov nič. Naše delo je demokratično, resnično demokratično, ljudsko in socialno. Svoj cilj vidimo v povzdigi blagostanja tistih slojev, ki so na robu gospodarske propasti in zato podpore in organizacije najprej potrebni.

Slovenski mali kmet se ne more poslužiti nobene pridobitve naše znanosti v svoj prid, ker mu nedostaja v to potrebne izobrazbe in potrebnih sredstev. Izobrazbe mu moramo dati potom kmetskih šol, sredstva pa si more dobiti samo le v krepki gospodarski organizaciji. Strojev in drugih poljedelskih pripomočkov, ki si jih posameznik ne more nabaviti, si pridobi če je organizovan, kajti česar eden ne zmore, zmore skupina po principu samopomoči.

Slovenski mali trgovci polnijo žepe tujim in domačim prekupčevalcem-kapitalistom. Organizacija malih trgovcev si osnuje lahko svoja lastna gospodarska podjetja, kjer izdelujejo one konsumne izdelke, ki jih potrebujemo doma. Izdelke, ki jih ni mogoče nabaviti v lastnih podjetjih, dobiva organizacija potom velikih nakupovalnih združenj naravnost iz njenih proizvodnih virov. Dobiček, ki ga vtakne sedaj bogati prekupčevalec v svoj žep, pripade potom obsežne gospodarske, na združnem principu temelječe organizacije slovenskemu malemu trgovcu.

Obrtništvo je danes skrajno zanemarjeno, kajti industrija mu je postala prehud tekmeč. Kako hoče vztrajati na gospodarskem trgu posamezni mali obrtnik s svojim pritličnim kapitalom in na vse strani omejenimi sredstvi napram mogočnemu tekmeču kapitalističnega industrijskega proizvodnje? Zopet nam vstaja klic po gospodarski organizaciji. Česar ne zmore eden, zmore skupina.

V tem leži naše strankarsko delo, v tem leži naše narodno vprašanje. Kajti dobro vemo, da ljudstva, katerega gmočne razmere so ugodne, ni moči premagati, ker čim višje gospodarsko stanje, tem več potreb ima posameznik, tembolj poseže po kulturnih sredstvih in pridobitvah, za katere danes naše ljudstvo nima pravega smisla, ker ga imeti ne more.

In na poti k temu velikemu cilju, ki pomenja preporoditev celega slovenskega ljudstva, leže ovire, leže stranke, leže osebe, ki skušajo odvrniti narod od te realne politike. ki mu zapirajo oči za gospodarsko vprašanje, ker ga politično zapeljujejo v svoje strankarsko-osebne namene. Govore mu o politični svobodi, pa so sami najhujši nazadnjaki; prorokujejo mu narodno samostojnost, pa ne store v ta namen niti trohice; pišejo o gospodarskem boju napram tujcem, pa tem tujcem so oni sami največji prijatelji, svoje sinove in hčere potujčujejo sami. Obetajo pomoč slovenskim revnim slojem, a oni kapitalisti baš sami izkoriščajo te sloje v svoj lastni gospodarski hasek.

S tem smo menda dovolj jasno povedali svojo pot, ki jo hočemo zasledovati. In naš boj proti obstoječima slovenskima negospodarskima strankama bo tem hujši, čim bolj skušajo odvrčati ljudstvo iz realnih tal na polje praznih idej, o katerih si voditelji sami niso na čistem, ampak ki so voditeljem le sredstvo v dosegu svojih namenov. Nastopamo proti politični demoralizaciji v svrhu realne politike. Nastopamo proti vsej strasti in proračunjenemu razvnevanju čustva za resnico in pravico. Nastopamo proti vsemu prvaštvu in varuštvo tako s klerikalne kakor liberalne strani, ker ljudstvo samo odločaj o sebi. Politična borba nam je samo svrha, kjer spoznamo svoje prijatelje po zanesljivosti, vztrajnosti in sposobnosti, kjer damo ljudstvu priliko do politične izobrazbe. Politična borba nam torej ni končni namen, ker naš cilj je krepka gospodarska organizacija.

poznajo, nobenih romanov, nesrečne ljubezni. Občevanje je jasno in enostavno, kakor tudi vsi njih čuti, čustva in občutki.

Vsako leto napravijo Markovčani velik lov na severne jelene. Proti koncu meseca majnika zapuste namreč jeleni v velikih čredah gozdove, kjer so iskali po zimi zaščito pred hudim mrazom in se pomikajo proti severnim planjavam, da si poiščejo na prostranih tundrah mahovje, deloma pa tudi vsled tega, da ubeže mušicam, ki jih je na pomlad v gozdovih vse črno in ki mučijo živali do smrti. V tem letnem času so jeleni mršavi in vsled opikanja žuželk kakor v eni sami veliki rani. Njih meso postane neokusno, njih kože so skoro docela nerabne.

V avgustu in septembru pa, ko se vračajo jeleni nazaj v gozdove, so zdravi in dobro rejeni, njih meso je izborno. Tedaj preže na nje lovci. Vlak jelenov tvori več tisoč glav. V manjših po nekaj sto glav velikih čredah se pomikajo jeleni naprej, a čete so tako blizu druga drugi, da je videti vse kot ena nepretrgana skupina, ki sega do 100 km v dolžino in do 50 km v širino. Pot, po kateri gredo vsako leto, je skoro vedno ista. Ker jih loči od gozdov reka Anadir, poiščejo ob njej primerno mesto, kjer ni breg strm, ampak lahno se vzpenjajoč, da gre vlak brez težave v vodo. Ob takih krajih počakajo lovci skriti v grmovju in bičevju na jelene. (Sledi.)

Politični pregled.

Volilna borba v Galiciji.

(Neverjetno postopanje s strani žlahte.)

Ukrajinski pregovor pravi; prav tako slovenski: „hto pid kim (drugemu) jamu kopaje, sam v nju vpadaje“. Vsepoljska stranka, kot najmočnejša frakcija v bivšem parlamentu, je storila isto: izvojevala je tako sestavljene volilne okraje v Galiciji, da si s tem zagotovi čim več mandatov na škodo drugim strankam, zlasti pa na škodo Ukrajincev.

Vsepoljska stranka je stranka žlahte t. j. onega veleposestniškega stanu, ki je največji tlačitelj kmeta, največji nasprotnik svobodi. Vsepoljska stranka je bila vedno dunajski vladi na uslugo nastopala je v zvezi z njo tudi proti drugim Slovanom.

Imeli smo v parlamentu nad 60 poljskih poslancev, a ti naši krvni bratje so izdajali interes slovanskih narodov v Avstriji za svojo osebno korist. Ne zastoj je slovenski pesnik Jenko tako sovražil zastopnike poljske žlahte, ki je vedno nastopala pod krinko „poljskega naroda“. Ali vsaka krivica in vsak greh najde na svetu svojega maščevalca. Volilna geometrija za Galicijo, kakor so si jo izrisali Vsepoljaki v svoj prid, je postala njim samim vrv okrog vratu. Zaman so bili vsi protesti Ukrajincev proti tako krivični sestavi volilnih okrajev, zaman so bili vsi napor poljskih socialistov proti žlahti — vsepoljska stranka žlahte s svojim grofom Džiduškim na čelu in svojim profesor Glombinskim, ki je sestavil tako krivično volilno geometrijo je ostala mrzla kakor led napram vsem klicem nasprotnikov. Saj jo je ščitila njena stara zaveznica — c. kr. dunajska vlada.

Silno mnogo kandidatov so prijavi žlahtniki v upu, da prodro z njimi in se jim s tem njih zlobna nakana posreči. A kaj se je zgodilo? Minulo nedeljo so sklenile vse ostale poljske stranke zvezo proti vsepoljakom. Poljski socialni demokratje: mladi, stari in radikalni Ukrajinci, poljski židje in poljska ljudska stranka — vsi so se združili proti politiki žlahte in tako se je zgodilo, da izgube dan za dnem vsepoljaki mandat za mandat. Prej najmočnejša stranka v parlamentu se vrnejo kot docela razbito krilo. O nekdanjem vplivu žlahte na celo javnost v Avstriji ne bo več govora.

Zmagonosna pa stopa iz te volilne borbe vzlic vsemu zločestnemu nastopanju žlahte pri volitvah poljska ljudska stranka, ki ima v kmetskem stanu svojo najmočnejšo oporo. Poljska ljudska stranka je jako radikalna in demokratska. V svojem programu ima n. pr. tudi razlastitev velikih posestev žlahte na korist kmetskemu ljudstvu.

Žlahta dela z vsemi napor, da bi se ubranila svojih nasprotnikov. V občini Oserjani je n. p. večina kmetov ukrajinskega naroda, ki hočejo glasovati seveda za svojega narodnega kandidata. A poljski okrajni glavar jim je dostavil glasovnice, kjer je bilo ime vsepoljskega kandidata že natisnjeno! V Kolomeji in Tarnopolu niso dobili nasprotniki žlahte nikah legitimacij, zato da bi ne mogli voliti. V Drohobiču so glasovali mrtvi, pri komisiji je smel sedeti samo en zaupnik — vsepoljske žlahte. Pri vratih so stali orožniki in kdor ni imel z žlahtniškim kandidatom natisnjene glasovnice, ni smel na volišče. Tako bi navedli lahko še na stotine primerov, ki se nam zde res nemogoči, a vendar so resnični.

Toda vse to ne more biti tako močno, kakor je ljudska volja. Pravica mora naposled zmagati.

Kriza na Francoskem.

Protivojaško gibanje ni v nobeni državi tako veliko, kakor na Francoskem. Dolgo časa so držali francoskim socialistom rekord tudi nemški, ali v zadnjem času so

Tuji dom.

Novela. — Spisal M. R. P.

(Dalje.)

„Jaz takih ljudi, ki imajo sicer premoženja dovolj, a se vdajo brezposelnemu življenju, sploh ne morem dobro umeti. Kakšen užitek more pač imeti človek od svojega pohajkovanja, kakšna mora biti starost takega pustolovca? Česa se spominja z zadovoljstvom? Ali zapeljevanja tolikih in tolikih mladih deklet ali zapeljevanja zakonskih žen, ali svojega pustolovstva, spanja in nemarnosti? — Po mojem mnenju je tako življenje nekaj umazanega.“

Berta je molčala, dvignila zatem obraz in izpregovorila z nekako začudenim glasom:

„Ti greš pregloboko, jaz nisem mislila na življenje snobov, ampak na pametno in mirno življenje. Malo šetati, iti na prijazno zabavo, čitati kaj, zanimati se za umetnost, za politiko, podpirati malo narodno stvar in tako mirno živeti.“

Nato sta molčala oba. Mirtič je kadil, Berta je čitala neko staro listino, ampak poznalo se ji je na obrazu in na očeh, da misli nekaj docela drugega.

XII.

Okrog pusta, ki je bil tisto leto koncem februarja, je rodila Berta zdravega in krepkega dečka. Slaba je bila takrat zelo, stregla ji je mati, ki se je mudila ob tisti

dobili slednji vse polno izgovorov, s katerimi so zavili na novo pot.

Gotovo je, da potrebuje vsaka država nekaj vojaštva. Ali kakor ne predstavlja države noben kralj in noben cesar — ti časi so davno minuli — ampak ljudstvo, tako mora tudi ljudstvo dobiti nad vojaštvom tisto odločilno besedo, ki jo ima danes že pri nakaterih drugih napravah. Na Francoskem se dela žal premalo razlike v teh vprašanjih, vse leži v enem loncu in tako smo dobili tisto veliko protivojaško gibanje, ki ima svoje podpornike celo v armadi sami, kar je v strah republiki. Pozabiti ne smemo, da se vmešavajo in podpihujejo to protivojaško gibanje tudi klerikalci, monarhisti in slični s prozornim namenom, škodovati vladi.

Tako nastane zadnji čas vedno kaka rabuka na Francoskem zaradi tega gibanja. Nedavno so nabili po pariških oglih socialistični stranki pripadajoči člani velik plakat v katerem pozivljajo vojake naj na štrajkujoče delavce ne streljajo: „Ne streljajte, tudi če se vam ukaže. Pokornost je v tem slučaju zločin.“

Na plakatu je bilo podpisanih čvetero poštnih uradnikov, neki učitelj in več zaupnikov delavske borze. Proti tem je nastopilo ministrstvo jako odločno: zaupnike je dalo zapreti, poštne uradnike in učitelja pa je odslovilo iz službe.

Storilo se je to po naročilu predsednika ministrov, gospoda Clémenceau (Klemansô). Clémenceau pa je pri socialistih jako slabo zapisan, ker ga dolže sleparske demagogije in pa da se je izneveril svojim socialističnim prejšnjim naziranjem. Ker je bil nadalje naperjen ta ukrep proti pristašem socialistične stranke, so zagnali voditelja te stranke velik vrišč, zahtevali, da izstopita iz Clémenceaujevega ministrstva takoj oba socialisti Briand in Viviani itd.

Clémenceau se je nekoliko prestrašil tega gromenja, pred vsem, ker preži nanj in na Brianda klerikalizem, ki bi ju rad spodnesel vsled znanih odredb ločitve cerkve od države. Torej je nevarno, si delati nasprotnike v skupini, na katero se je opiral doslej. Socialističnih poslancev je namreč v francoski zbornici 77*).

Vsled tega je skušal vplivati na nje Clémenceau z raznimi dobrotami. Sekretarja pri socialistu Jaurès, Bertrama je imenoval generalnim konzulom v Damasku, socialista Gabriela Deville poslanikom v Abesiniji, brata socialista Pressensé glavnim blaginikom, masregloval je socialistom na ljubo oba klerikalca Le Marchand in Dumaine, ki sta bila kompromitirana zelo po papirjih, ki jih je vzela republika papeževemu tajniku, kardinalu Montagniniju, imenoval je v zadevi teh papirjev socialistom na ljubo celo preiskovalno komisijo — toda socialisti se niso dali oplasiti. Hoteli so prisiliti Clémenceaua, da bi odstopil. Ali v trenutku, ko je apeliral ta na zbornico v svrhu zaupanja, mu je zbornica vzlic hudemu boju s socialistične strani, izrazila svoje zaupanje in odobritev storjenih korakov v zadevi onega plakata s 327 glasovi proti 200. Socialisti so ostali s predlogom nezaupnice v manjšini.

Toda vzlic tej zmagi trdijo, da je stališče sedanjega ministrstva jako omajano, in nastopi čimprej kriza. Clémenceau hoče še enkrat pred senati apelirati na zaupanje.

*) Vseh poslancev je 584, torej okrog 13 %.

Dnevne vesti

a) domače.

— **Deputacija „Akademije“**, obstoječa iz gospodov dr. Frana Ilešiča, dr. Drag. Lončarja in dr. Vlad. Ravniharja, se je v soboto dne 18. t. m. podala v Zagreb, da zahvali profesorje in docente zagreb-

priliki pri njej, a dete je prevzela v oskrbo dojlja. Mirtič je bil sina silno vesel, krstiti ga je velal na svoje ime, in tisti dan se je mudil celo dopoldne in popoldne pri bolni Berti.

Dete je raslo naglo in bilo zelo lepo. Lasje so bili svetli, oči natanko Bertine — velike in modre, ustnice majhne in ob straneh poredno zaokrožene, a obrazek droben in nežen. Ko je Berta zopet vstala, se je bavila mnogo z otrokom. Dojlja je morala biti z njim vedno v njeni bližini, spala je z njim v sobi poleg spalnice in duri, ki so vezale obe izbi, so bile vse noči samo rahlo priprte. Ko se je zunaj ogrelo, je naročila Berta krasen otroški voz in v njem je prepeljavala potem otroka po vrtnih stezah pogostokrat tudi sama. Takrat so že cvetele rože, ki mu jih je trgala in polagala v naročje. Prijemal jih je z debelimi ročicami, smejal se poredno, jih trgal, metal kvišku in jih spuščal preko vozovega robu na stezo. Koncem pomladi je že sedel sam, igral se z lesenimi konji in vozovi, piskal na piščalke in prizadeval vsem v hiši mnogo posla.

Lasje so mu bili takrat že zelo zrasli, pol ušes so zakrivali in sezali zadaj globoko dol do vratu. In včasih, ko ga je tako gledala Berta, kako se igra sredi sobe, kako so lepi in svetli njegovi lasje, kako so njegove oči velike in modre, kako je ves njegov obraz nekako skrito srečen, jo je obšla skoro melanholija. Bilo ji je, kakor bi gledala

ške univerze na prireditvi vseučiliških predavanj v Ljubljani. V pisarni rektorjevi je bil zbran ves senat. Po nagovoru predsednika „Akademije“ dr. Ravniharja, ki je zahvali pridelal prošnjo in željo, da bi nas zagrebška Alma mater i v bodoče podpirala ter podkrepila naša stremljenja, je rektor dr. Bauer to obljubil sklepajoč z željo, da bi Slovenci čim prej dosegli svoje vseučilišče. V nadaljnjem prostem razgovoru so se gospodje začudili, da Slovenci do danes še nimamo niti slovenske srednje šole. — V družbi vseučiliških profesorjev dr. Vjekoslava Klaića, dr. Alberta Bazala in dr. Ferdo Šišića smo potem v soboto popoldne i nedeljo dopoldne delali načrte, da se predavanja vseučiliških profesorjev zagrebške univerze jeseni nadaljujejo. Na večer smo gledali bakljado vseučiliške mladine, ki je praznovala razvitje novega vseučiliškega prapora, starega je zaplenila še Khuenova vlada. Baj se ga sežgali. Bakljado je spremljala vojaška godba. Slučaj je nanesel, da je zaigrala baš mimo Slovencev idoča: „Naprej zastava Slave...“ Prilikom vseučiliške svečanosti je bilo vse mesto v zastavah. Zastave pa so izvesili tudi vsled dogodkov v Pešti. Dokazati so hoteli magjarski vladi, da je narod hrvatski solidaren s svojimi delegati v Pešti, ki so se tako krepko držali v zadevi jezikovnega vprašanja na hrvatskih železnicah. Magjari hočejo namreč vtihotapiti magjarski jezik tudi na železnicah po Hrvatskem, češ, da je to „privatno“ (!) podjetje ogrske države (!). Hrvatski delegati pa zahtevajo, da se v zakon postavi določba, da je na teh železnicah rabiti izključno hrvatski jezik. Pogajanja so do danes ostala brezuspešna. Zato se je kraljevi Zagreb oblekel v svečano krilo, ki naj kaže hrvatskim delegatom le eno geslo: „ne popustiti!“ — Zvečer smo obiskali predavanje „braće hrvatskega zmaja“, kjer je krasno predaval g. Božidar Kukuljević-Sakcinski o mladostnih letih svojega nepozabnega očeta pesnika Ivana Kukuljevića-Sakcinskega. V nedeljo zjutraj je bilo razvitje vseučiliškega praporja, na univerzi pa odkritje doprsnega kipa škofa Jos. Jurija Strossmayerja. Kip v mramorju je izdelal znani hrvatski umetnik Valdec. Žal, da je popoldanska ljudska slavnost v Maksimiru vsled dežja padla v vodo. Iz Zagreba smo znova odnesli zavest, da imamo v Hrvatih brezpogojne pospeševalce naših kulturnih stremljenj, hkratu pa tudi zavest, da le v vzajemnem delu na kulturnem polju smemo iskati ono vzajemnost, ki o nji tolikrat — govorimo.

— **Dr. Ferjančič**, c. kr. sodni nadsvetnik je ob svoji upokojitvi dobil naslov dvornega svetnika. — In kako so napravili z deželosodnim svetnikom Wengerjem, ki je bil izboren delavec in eden najboljših juristov na deželnem sodišču v Ljubljani!

— **Josip Stare**, umirovljeni ravnatelj zagrebške gimnazije in odlični slovenski pisatelj je umrl v Ljubljani. Širšemu občinstvu je najbolj znan po svoji „Občini zgodovini“, ki jo je bila izdala „Družba sv. Mohorja“ v 15 snopičih. Za „Ljubljanski Zvon“ je napisal več lepih povesti: „Vinko“, „Prvi sneg“, „Vanda“, „Povest starega naslanjača“ i. d. Bil je tih, skromen, toda eden najmarljivejših kulturnih delavcev slovenskih. Bodi mu v naših srcih večni spomin!

— **V češki reviji „Slovansky Prehled“** piše Anton Aškerc jako podučno o vseučiliški ekstenzi hrvatskih profesorjev v Ljubljani, ter o delovanju slovenskega ljudsko-izobraževalnega društva „Akademija“ v Ljubljani. Pravi, da le redkokedaj zamore o slovenski domovini podati nekaj radostnega. Ne živimo kakor evropski narod na početku XX. stoletja — ne živimo z vsemi svojimi silami z vso svojo narodno individualnostjo. Živimo samo na pol — samo toliko, kolikor nam dovoljujejo Nemci. Nikjer, niti na Kranjskem, nimamo doslej niti ene popolne slovenske srednje šole. Vseučilišče, akademija — fata mor-

pred sabo del tiste svoje prave sreče, ki je ne bo nikoli dosegla, nekakšno sliko vsega tistega, česar je srce tako željno, a kar je obenem nedosežno. Zato je včasih dvignila ob takih prilikah svoje dete v naročje in ga poljubovala s solzami v očeh. Po prsih se je razlivala neka bolna mehkoča, nekakšna resignacija, rahel obup nad izgubljenim življenjem. Tuintam je bilo to čuvstvo jačje in nekoč je govorila ob takem slučaju z odvetnikom Kimežem.

„Bože moj“ — je rekla — „kakšna čuvstva me objemajo včasih, ko gledam pred sabo svoje dete. Zdi se mi, kakor bi videla pred sabo del tiste sreče, ki je nepopisna, in ki je ne bom nikoli dosegla.“

„Vi ste še vedno taki, sentimentalni, melanholični“ — je odgovoril Kimež prijazno, sedel za mizo, prekrizal noge, sklenil roke na trebuhu in pričel sukati palec ob palec.

„Ali se še zdaj niste privadili možu“ — jo je vprašal nato — „ali ga še zdaj ne ljubite?“

Berta je sedla na zofo, vzdihnila nenadoma globoko in izpregovorila zatom s trpkim glasom.

„Ne vem!“ je rekla, pritisnila roke na lica in se stresnila po vsem životu: „Tako grozno je, tako strašno!“

Kimežu se je bil zresnil obraz, obmiroval je s palci, razklenil roke, popravil manšete in se pogladil po obeh licih naenkrat.

(Sledi.)

gana! Zato pa je gadni strankarski boj najsurejših oblik bujno razvit... Radovati se pa moramo nad delom za narodno prosveto, za kulturo. Tu je literatura, „Slovenska Matica“, „Šolska Matica“, „Glasbena Matica“, „Mohorjeva družba“, so naši umetniki, slikarji in kiparji. V najnovejšem času je pristopilo kulturnim činiteljem mlado društvo „Akademija“, ki prireja javna predavanja (vseučiliško ekstenzo). Doslej so v tem društvu predavali nekateri domači člani (pravniki, zdravniki, gimn. profesorji), v letošnji zimski dobi pa je predavalo v Ljubljani osem profesorjev zagrebške univerze, povsem v hrvaškem jeziku. Ta predavanja, ki so se vršila v krasni veliki dvorani „Mestnega doma“, so za nas docela nekaj novega in epohalnega. Posrednik med „Akademijo“ in zagrebško univerzo je bil ljubljanski profesor dr. Fran Ilešič in hrv. profesorji so se njegovemu pozivu radostno odzvali. Jezik ni bila nikaka zapreka. Ta vseučil. predavanja so bila plod praktične vzajemnosti — dokazala so, da se mi Slovenci in Hrvati brez težav razumemo tudi v znanstvenem jeziku. So ta predavanja v tesni organični zvezi z vsem našim narodnim razvojem pod egido slovanske in zlasti jugoslovanske vzajemnosti. Pisatelj kaže pri tem na ilirsko dobo, Prešernov album „Ljubljanskega Zvona“, almanah „Cvijeće“, „Hrv. Matice“, na vzajemno delo „Slovenske“ in „Hrvatske Matice“. Aškerc završuje svoje poročilo: „Glej to je v resnici radostna stvar, da napreduje naša jugoslovanska vzajemnost — a to ne samo v mokrih napitnicah in bobnečih frazah, ampak na realnih tleh kulturnega dela. In hoc signo vincemus! A češka energija, nevstranšenost in delavnost naj bo vzor pri daljnem delu. Nađejamo se, da se za prihodnjo dobo pripravi nova vrsta javnih predavanj hrvatskih vseučiliških profesorjev v ljubljanski „Akademiji“.

— **Skozi okno je padel** v soboto po noči vojak 27. bramborskega peš. polka v Ljubljani, Anton Paternoster. Ponoči mu je postalo menda slabo, in ko je šel k oknu na sveži zrak, je tam zaspal in se v spanju prekobil iz 2. nadstropja na tla, kjer je obležal mrtev.

— **C. kr. erar in ceste**. „Slovenec“ se pritožuje nad novo erarično cesto na Pokljuko pri Bledu na Gorenjskem. Speljana naj je tako neprilčno in tako ozko, da je le čuda, da se več nesreč ne prigodi. Po zimi, ko vozijo „štoker“ na žage, so parkrat šle sani z živino vred čez nasip v globino in le visoki sneg je zabranil večje nesreče.

— **Požarji**. 14. t. m. je pogorel posestniku Porenti na Bregu v Kranjskem okraju pod, čebeljak in hišna streha. Zažgala je menda hčerka pogorelega, ko se je igrala z užigalicami. Zavarovalna svota je le neznatna. — Pretečeno sredo je pogorelo v Preski, občina Šmartno pri Litiji, petero poslopij. Ker je bilo pomanjkanje vode, se je le z največjim trudom posrečilo gasilec obvarovati vaščane večje nesreče. Zavarovalna svota je mnogo premajhna, da bi zmoglo vso provzročeno škodo.

— **Sreča v nesreči**. Na dan volitev bi se zgodila blizu Bleda na Kranjskem kmalu velika nesreča. Nekega barona Haasa iz Gradca, ki je prevzel lov na peteline za 2000 kron, peljal je po novi cesti iz Pokljuke neki gorjanski posestnik. Pri strmem ovinku se naenkrat konj vzpne, voz in potnika se zvrneta globoko čez strmino. Sreča je hotela, da se nikomur ni ničesar zgodilo, ker sicer bi bilo moralo biti vse drobno in mrtvo.

— **Svojega tovariša umoril**. V Trbovljah je umoril rudar Borštinar svojega tovariša Gersaka. Prerezal mu je vrat. Kaj je povod temu groznemu činu, nam žal ni znano.

— **Samomor umobolnega**. Na odru neke lope v Bači na Gorenjskem so našli obešenega nekega Skerlja. Splošno se sodi, da se mu je zmešalo, ter da že popreje ni bil duševno normalen.

— **Smrt nadučitelja**. Anton Žagar, nadučitelj v Petrovčah, častni član občine Kokarje itd., je umrl dne 11. maja ob 5. uri zjutraj v Petrovčah v 50. letu svoje dobe. Pokojnik je bil priljubljen ne samo med svojimi kolegi, pridobil si je tudi simpatije svojih učencev in njih roditeljev. R. I. P.

— **Novo zaznamovanje brzojavnih drog**. Doslej so na brzojavnih in telefonskih drogah s črno ali rdečo barvo naznačili letnico, kdaj je bil dotični drog postavljen. V Kropi pa je nekdo prišel na srečno misel, kakor čitamo v „Gorenju“, da bi se na omenjenih drogah zaznamovale letnice namesto z barvo z večjimi žebli, ki bi se zabijali v droge. Na glavi bi imeli ti žebli vtisnjeno dotično letnico. Ta stvar se je sporočila poštному ravnateljstvu na Dunaju, katero je predlog odobrilo in v Kropi naročilo že več stotisoč žrebljev z vtisnjenimi letnicami za brzojavne in telefonske droge.

— **Gad v poštnem vozu**. Na ljubljanskem južnem kolodvoru so našli v poštnem vozu tovrnega vlaka — dva velika gada. Poštni uslužbenec Ravnihar je prijel za neka mrzlega in videl nakrat, da ima gada v rokah. Otresel se ga je hitro, da je gad padel na tir in pobegnil. Drugega gada se nato poštni uslužbenec ubili. Odkod sta prišla ta nenavadna gosta v poštni voz, nihče ne ve. Mogoče, da sta ušla iz kake poštne pošiljke, ki je bila napačno deklarirana.

— **Kadilnikova koč na Golici.** Kadilnikova koč na Golici je že otvorena od dne 12. majnika. „Slov. plan. društvo“ je to koč letos preskrbelo z izbornim provijantom. Nastavilo je za oskrbnika in oskrbnico zelo pripravno zakonsko dvojico, ki kaže, da ima vse potrebne zmožnosti za ta posel. Pripomnimo, da je Golica sedaj na južni strani popolnoma brez snega in da se flora že krasno razvija. Jedi in pijače ni treba na Golico nositi, ker je v Kadilnikovi koči „Slovensko planinsko društvo“ vsega v izobilju založilo.

— **Pazite na petrolejko.** Zvečer dne 15. t. m. se je goreča petrolejska svetilka prevrnila na neko ženo na Savi na Gorenjskem. Obleka se ji le užgala in naenkrat je bila vsa v plamenu. V groznih mukah po vsem životu opečena je umrla še tisto noč. Opekeli se je po rokah tudi njen mož, ki je hotel plamen na nji pogasiti.

— **Splošna zadovoljnost.** Vse slovenske stranke pravijo sedaj po volitvah, da so zadovoljne. Tudi ptujski „Štajerci“, ki je propadel z vsemi svojimi renegatskimi kandidati pravi: mi smo lahko zadovoljni. Ta majhna zadovoljivost „Štajerca“ veseli tudi nas, ker nikomur ne škoduje.

— **Država posojuje deželam.** Vlada je posodila Štajerski kronovini en milijon kron, Koroški pa štiristisoč kron posojila.

— **Gledališke predstave v Celju.** V Celju se je postavil odbor, ki podpira gledališke predstave članov slovenskega deželnega gledališča v Ljubljani. Za te predstave je mnogo zanimanja tembolj ker sta bili v vsej gledališki dobi samo dve predstavi. Predstave se vrše: v soboto dne 25. maja, otvoritvena predstava, drama „Elga“, v nedeljo 26. maja, burka „Na letovišču“, in v ponedeljek 27. maja veseloigra „Huzarji“. Predprodaja sedežev in vstopnic v trafikki „Narodnega doma“ v Celju.

— **Požari.** Vsak teden moramo poročati o kakem požaru. Dne 15. t. m. je uničil velik požar skoro celo štajersko vas Polče pri Braslovčah, istega dne je zgorelo v župniji Sv. Benedikta v Slovenskih Goricah 6—7 hiš, dan nato je gorelo v Novi vasi blizu tam in še isto noč je pogorelo ne daleč od tam več hiš v vasi Oselj. — Pa tudi na Kranjskem je bil minuli teden velik požar. Vas Krka pri Novem mestu je pogorela skoro vsa, tako da vaščani nimajo nobenega doma. Zažgali so otroci. Mnogo odstotkov požarov zakrivi otroci! — Na Koroškem je na Ambergu pri Beljaku divjal zadnje dni velik ogenj. Nevarnost je bila velika.

— **Toča** je padala v Zg. in Spod. Jelenju dne 17. t. m. in napravila precej škode na sadnem drevju in na polju.

— **Iz Ptuja.** Na dan cesarjeve rojstne obletnice, t. j. dne 18. avgusta menijo novi „Mestni dom“ slovesno otvoriti.

— **Oblak se je utrgal** dne 11. t. m. popoldne nad Poljčanami. Vsula se je tudi toča. Nekoliko toče so imeli tudi okoli Ptuja.

— **Gospodarstvo tržaškega italijanstva.** V Trstu so se združile vse opozicijske stranke v klicu: Doli z magistratno stranko! Abbasso la Camorra! Liberalna magistratna stranka ima mestno gospodarstvo v rokah samo vsled krivičnega volilnega reda, ona je tako gospodarila s svojo oblastjo in skrbela le zato, da so njeni ljudje prišli h koritu, da se je vzdignil vihar ogorčenja proti njej. In ti ljudje, ki so s svojim liberalnim judom dr. Venezianom tako prevzetni, so bojazljivo ušli pred ožjimi volitvami in so vse bojno polje prepustili nasprotnikom. Še pri občinskih volitvah bo treba ponoviti klic: Doli z magistratovci!

— **Iznajdba novega torpeda.** Karol Veselič iz Prvačine na Goriškem, tehnični inženir, je delal več let na načrtu za nov torpedo. Svojo iznajdbo je ponudil Avstriji. Ravno kar mu je ministrstvo odgovorilo, naj praktično poskusi; ako se mu posreči, prevzame vlada načrt za visoko odkupnino. Toda preden je mogel Veselič doseči svoj namen, ga je nenadoma dohitela smrt. Škoda talenta.

Gospodarstvo.

Tržno poročilo.

Na Dunaju, dne 21. maja 1907.

Vsakokrat moramo poročati, da postaja žito dražje. Iz Ogrske sicer javljajo, da nastopa deževno vreme, a komaj je upati na toliko dežja, da bi moglo imeti kak večji uspeh. Zato pa tožijo iz Rumunije vedno o večjem pomanjkanju vlage. Cene notirajo danes za vsakih 50 kg ab Dunaj tako:

Pšenica, tiška, 78 do 82 kg K 10-25 do K 10-95; banaška 76 do 79 kg K 10— do K 10-60; viselburška in rabska 76 do 79 kg K 9-90 do K 10-30; slovaška in štülerska K 9-60 do K 10-10; marhfeldska in nižavstirska 75 do 79 kg K 9-60 do K 9-90.

Rž, slovaška 72 do 74 kg K 8-30 do K 8-50; štülerska 71 do 73 kg K 8-25 do K 8-40; peštanska 72 do 74 kg K 8-35 do K 8-55; razna ogrska 72 do 74 kg K 8-20 do K 8-45; avstrijska 71 do 74 kg K 8-25 do K 8-50.

Ječmen, z dotičnih postaj: slovaški K 7-25 do K 8-20, južno železniški K 7-20 do K 7-90; tiški K 6-80 do K 7-20; ab Dunaj: ječmen za pičo K 7— do K 7-40.

Koruza, ogrska K 6-35 do K 6-60, cinkantinska K 7-30 do K 7-70.

Oves, ogrski: srednje vrste K 8-45 do K 8-65; prima K 8-55 do K 8-75; izbrane vrste K 8-70 do K 9—.

V Budapešti so bile jutraj cene tako:

pšenica za oktober K 10-10

rž „ „ „ 8-40

oves „ „ „ 6-82

koruza „ maj „ 5-80

Proti poldne se je oglasilo silno mnogo kupcev in zato so cene pšenici poskočile na K 10-34.

Popoldne ob petih so notirale cene:

pšenica za oktober K 10-40

rž „ „ „ 8-62

oves „ „ „ 7—

koruza „ maj „ 5-86

V Pragi so cene nekoliko padale. Kupovalo se je zlasti za izvoz v Nemčijo (Saško). Pšenico je bilo dobiti 70 v, rž 80 v, oves 15 v ceneje kakor prejšnji teden. Koruzo so plačevali ab Dunaj K 6-35 vsakih 50 kg.

Meso. Na trgu kupčija ni bila posebno živahna vsled minulih praznikov. Za vsakih 100 kg žive teže volov nevrtačunši užitinske doklade je bilo plačanega:

ogrska prima K 78— do K 84— izj. K 87—

„ sekunda „ 64— „ „ 76—

„ tertia „ 50— „ „ 62—

gališko prima „ 82— „ „ 90— „ „ 94 do 95

„ sekunda „ 70— „ „ 80—

nemško prima „ 88— „ „ 94— „ „ 95 „ 98

„ secunda „ 76— „ „ 86—

„ tertia „ 66— „ „ 75—

voli slabši „ 50— „ „ 62—

biki „ 50— „ „ 72—

bivoli „ 52— „ „ 64—

Prašiči so bili dobiti 2 do 3 v ceneje, včasih tudi 4 v, kakor zadnjič. Prodanih je bilo nad 14.000 glav.

Špirit je notiral neizpremenjeno in samo nominalno K 49-40 do K 49-80.

Slama in mrva. Ker je bilo vreme deževno in pa vsled binkoštnih praznikov je bila kupčija zelo zmerna. Pripeljanega je bilo vsega vkup 7 vozov slame in 10 vozov mrve. Cene so notirale za vsakih 100 kg tako:

travniska mrva K 7-80 do K 8—

ogrska „ „ 8—

slama „ 5— „ „ 5-20

Slovenske čebele na Nemčiji. Poroča se nam, da je poslal prošli teden gospod Ambrožič iz Mojstrane na Gorenjskem 31 panjev čebel v Nemčijo. Gorenjci sploh jako skrbno goje čebelarstvo.

Ves prislužek v tujino. Vsak pomlad gre iz slovenskih pokrajin, zlasti Goriške (Podgora) in Štajerske (Brežice) cele vagone surovih palic, ponajveč v Berolin, kjer jih izdelajo v posebnih podjetjih v izprehodne paličice, od koder jih razprodajajo po ostali Nemčiji in jih eksportirajo zopet nazaj v Avstrijo kot izgotovljene. Bi se ne moglo ustanoviti slovensko domače podjetje, ki bi doma izdelovalo do tržne popolnosti take paličice? Mesto nekaj vinarjev za vsako surovo palica bi bilo dobiti po krone za umetno izdelane.

Iz kranjske okolice odpošljejo v Nemčijo vsako leto mnogo sitarske robe, pred vsem žimnata rešeta. Stvar gre seveda skozi roke raznih prehupčevalcev. Da imamo Slovenci kako eksportno (izvozno) podjetje za suho robo, bi ostalo mnogo dobička, ki ga shrani zdaj cela vrsta špekulantov, v slovenskih rokah. Za povzdigo hišne industrije se je dosedaj med nami jako malo storilo. Omenjeno eksportno podjetje bi imelo v zalogi tudi zobotrebe, katerih neho nemško podjetje s sedežem v Ljubljani silno mnogo izvozi na Nemško, zlasti v Berolin, Lipsko in Draždane. Na ovogh nosi to podjetje naslov: Krainische Alpen Zahnstocher Hausindustrie.

Iz okolice Rakega in Grosuplja izvažajo v Ameriko za slovenske fante precej mnogo harmonik, ki so vzlic

temu, da velja poštnina okrog 15 K, še vseeno mnogo ceneje, kakor ameriške. V interesu odpošiljateljev bi opozarjali tem potom vse dotične urade, da je treba vedno takoj priložiti tudi račun, iz katerega je razvidna cena harmoniki, ker brez tega ni mogoče napredovati carine in mora potem vsakokrat poštna preglednica na Dunaju po račun šele pisati, kar potraja zopet več dni. Pa tudi izdelovalce harmonik v njih interesu opozarjamo, naj ne pozabijo priložiti računa, ker se včasih zgodi, da naše pošte po več tednov ne skrbijo za naročilo dunajske pošte. Neki slovenskih poštar celih šest tednov ni poslal računa, dokler ni bil naznanjen ravnateljstvu. Celih šest tednov so počivale tudi harmonike na Dunaju.

Kupčija in bogastvo. Danes obogateti na kak drug način, nego s kupčijo in trgovino, je skoro nemogoče, ako vzamemo izjeme slučaje bogatih žentev. Toda tudi tu mora znašati premoženje mnogo sto tisoč, ker drugače o bogastvu, v današnjem pomenu te besede, ne moremo govoriti. Tudi z devfradranjem velikih svot je mogoče obogateti. Pa vse tako pridevanje denarja je nereelno in sega samo do gotove meje. Človeška prebrisanost pa ne podjetnost je ustvarila in sestvarja take kapitale, da si o njih ne moremo napraviti pravih pojmov. Angleži pravijo: Business makesomen — kupčija napravi človeka. Oče znane bogataške rodine Rotšild, Jakob Rotšild je prišel pred devetdesetimi leti v Pariz s premoženjem 800.000 mark. Danes šteje ta hiša že 10 milijard t. j. 10.000.000.000! Ako pomislimo, da znaša vse francoske narodno premoženje 200 milijard (1 milijarda = 1000 milijonov) ima torej Rotšild dvajsetino tega nacionalnega premoženja v svoji oblasti. In skom so si dobili Rotšildi te ogromne svote? S svojo podjetnostjo vztrajnostjo in varčnostjo. Pariški bankir Osterwald je pobiral v svoji mladosti po pariških breznicah zamaške. V osmih letih jih je nabral toliko, da je dobil za nje osem cekinov. S tem je pričel razumno razna podjetja in ko je mož umrl, je zapustil tri milijone frankov. „Denar moramo imeti v glavi, ne v sreč“, je dejal angleški satirik in politični pisatelj Swift. „Denar je značaj“ je dejal baron Lytton (Litn). Nobene druge gotove poti nima niti posameznik niti celo skupina, svoje mesto si obvarovati, če je dobro, in poboljšati če je slabo, kakor edino le pot — pridnosti, zmernosti varčnosti in poštenosti. Bodisi kmet, obrtnik, delavec ali trgovec — vsakdo si po tej poti zboljša svoje blagostanje. Človek, ki tiči v vedem pomanjkanju je v pravem suženjskem položaju. Prav v nobenem oziru si ni sam svoj gospod, ampak v večni nevarnosti, da zapade pod oblast drugih ali pa da mora sprejeti take pogoje, kakor mu jih drugi predpišejo. Ne more kljubovati svetu prostim čelom in v hudih časih se mora veseliti celo miloščine. Ako nima dela, nima sredstev, da bi se lotil kake druge stvari. Vsako polje rodi dober sad, ali tisočero sadov rodi, kjer je obdeluje umen gospodar-podjetnik. Industrija in kupčija napravi tudi nam Slovencem narodno premoženje. Doslej leži ves naš denar mrtev v hranilnicah ker nam manjka podjetnosti.

Somišljeniki!

Širite in naročajte povsodi „Novo Dobo“! — Zahtevajte list po vseh gostilnah in kavarnah!

Glavno ravnateljstvo

„PRAHE“

najstarejše češke vzajemne zavarovalnice za življenje in rente

usoja se častitemu p. n. občinstvu vljudno naznanjati, da je otvorilo za Kranjsko, Štajersko, Koroško, Goriško, Istro in Dalmacijo

generalni zastop v Ljubljani

ter poverilo vodstvo večletnemu zavarovalnemu uradniku gospodu

Josipu Florjančiču.

P. n. občinstvo se vljudno naproša, da se izvoli v vseh slučajih življenjskega zavarovanja obračati neposredno na omenjeni generalni zastop, ki bo radovoljno dajal vsa pojasnila.

Glavno ravnateljstvo zavarovalnice „PRAHA“ v Pragi.

Svoji k svojim! Kupujte samo pri narodnih tvrdkah! Trgovci, ne naročajte blaga pri protislovanskih tvrdkah!